

ЗАСОБИ КОГЕЗІЇ В ТЕКСТОПРОСТОРІ ГАБРІЕЛЯ ГАРСІЯ МАРКЕСА

Д.О. Науменко, студентка групи ФІНб-3-14-4.Од, IV курс, спеціальність «Філологія: мова і література іспанська (англійська)».

Науковий керівник: О.М. Дзюбенко, старший викладач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства, кандидат філологічних наук.

У статті розглянуто природу і характер тексту як об'єкта лінгвістичного дослідження та такої його категорії, як когезія, а також проаналізовано структурно-композиційні особливості романів Габріеля Гарсія Маркеса «Сто років самотності» та «Осінь патріарха».

Ключові слова: текст; когезія; композиція; структура.

Актуальність та доцільність дослідження. Останнім часом здійснюється багато досліджень, пов'язаних з текстом. Приділяється багато уваги дослідженню текстових категорій, але категорія зв'язності представлена в меншому обсязі. Дослідження здійснюється через необхідність пошуку структурно-композиційних зв'язків у текстах та між текстами Габріеля Гарсія Маркеса. Автор, якого вважають одним з найвидатніших письменників сучасності, в своїх творах зображує людські стосунки та емоції, що переплітаються між собою, створюючи цілісну систему. Але, на жаль, в галузі лінгвістики ще немає присвячених цьому феномену серйозних досліджень, виконаних на високому теоретичному рівні.

Мета дослідження — дослідити явище когезії в текстовпросторі Габріеля Гарсія Маркеса (на прикладі творів «Сто років самотності» та «Осінь патріарха»).

Для **досягнення** поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Узагальнити сутність когезії як домінантної категоріальної характеристики тексту.
2. Виділити типи повторень як лексичний і стилістичний засіб забезпечення когезії в тексті.
3. Виділити композиційні елементи, що створюють структурну єдність всередині та між творами Маркеса.

Теоретичними основами статті стали праці таких відомих лінгвістів, як М.А.К. Хеллідей і Р. Хасан, Гальперіна І.Р., Тураєва З.Я., Беллерт І., Лотман Ю.М., Суперанської О. В., Жирмунського В.М. та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Усе більшого значення в розвитку сучасного мовознавства набуває дослідження природи тексту як мовленнєвого утворення та його категорій. У зв'язку з цим утворилася нова галузь мовознавства — лінгвістика тексту, почалася словникова систематизація термінології, притаманна цій галузі.

Літературний текст — це певна модель світу, певне повідомлення мовою мистецтва, яке просто не існує поза цією мовою, як і поза іншими мовами суспільних комунікацій [1, с. 65-79]. У художньому тексті все системно (все не випадково, має свою мету) і все є певним порушення системи. Такий своєрідний парадокс постає через те, що художній текст — це надзвичайно складна ієрархічна система, це неодноразово закодований текст. І кожен новий читач декодує його по-своєму: скільки читачів — стільки існує й інтерпретацій.

У літературному тексті складаються особливі відносини між трьома основними величинами: світом дійсності, світом понять та світом значень. Це відображає такі глибинні характеристики тексту, як поєднання відображення об'єктивної дійсності (складного, недзеркального, непрямого) та фантазії, поєднання правди та вигадки.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики тексту виділяють кілька основних положень щодо природи і характеру тексту. Перше зводиться до того, що текст потрібно розглядати як систему вищого порядку. Згідно з другим положенням, текст, володіючи певною структурою, передбачає наявність супідрядних і взаємообумовлених частин. Третє положення приписує тексту наявність того чи іншого конструкту, який визначає тип тексту. На підставі четвертого положення дослідники виділяють текстові категорії [2, с. 74].

Єдиної думки про склад текстових категорій немає, є дискусійним питання і про основи класифікації цих категорій. Складність такого завдання пояснюється тим, що всі категорії тексту взаємодіють одна з одною, виявляючи

тим самим головну особливість внутрішньотекстової організації — тісну спаяність, зв'язок усіх компонентів. Саме на цій підставі провідними категоріями тексту, що відрізняють його від нескладного набору фраз, вважаються категорії зв'язності й цілісності [3, с. 115].

Одна й та сама тема, фабула чи концептуальна інформація може передаватись та виражатись цілком по-різному. Після прочитання романів Габріеля Гарсія Маркеса («Сто років самотності», «Осінь патріарха», «Полковнику ніхто не пише», «Хроніка одного запланованого вбивства» та ін.), стає очевидним, що провідною темою творчості Маркеса є самотність. Сам Маркес зазначав, що письменник все життя пише одну книжку, яка бачить світ з різними назвами. Якщо розглядати самотність та всі похідні її ознаки як символи чи мітки, якими позначені всі герої творів Маркеса, то на асоціативному рівні можна говорити про образну когезію, виражену системою символів.

Аналізуючи структуру текстів творів, варто відзначити, що найживанішими засобами стилістичної когезії у романах Г. Гарсія Маркеса є повтори та полісиндетон. У творах Г. Гарсія Маркеса повтори виконують роль не лише засобу поширення організації тексту, а й виконують різноманітні стилістичні функції. Так, у романі «Осінь патріарха» характерними є образний та тематичний повтор, зокрема повторюється образ мерця, картина змалювання тіла головного героя *carcomido de gallinazos*. Автор вдається до повторення іменника *otoño*, зокрема словосполучення *en visperas de su otoño*. Засобом актуалізації повтору є його розташування в сильних композиційних позиціях, також з такого образного та тематичного повтору починаються перший, другий та третій розділи роману. У творі такий повтор має кілька функцій, власне його використання допомагає у створенні лейтмотиву в романі. Окрім смислової функції, такий повтор покликаний створити стійку характеристику образу. Композиція роману «Сто років самотності» також базується на повторах, перш за все на повторенні імен членів родини Буендіа, що має символічне значення, а також циклічність часу, що зумовлюється повторенням долі героїв.

За словами дослідниці О.В. Суперанської [4, с. 133], ім'я та образ створюються письменником паралельно, розкриваючи та доповнюючи одне одного. Силу взаємозв'язку імені та героя, названого ним, в творчості Габріеля Гарсія Маркеса неможливо недооцінити. Цей принцип поєднання демонструє, що власна назва в будь-якому художньому творі та створений уявою автора об'єкт, який вона позначає, знаходяться у стані взаємного самовідображення. Це означає, що власна назва дає певні характеристики предмету так само, як і характеристики предмета впливають на його назву.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. У дослідженні було з'ясовано, що літературний текст — це певна модель світу, певне повідомлення мовою мистецтва, яке просто не існує поза цією мовою, як і поза іншими мовами суспільних комунікацій. У художньому тексті все системно (все не випадково, має свою мету) і все є певним порушенням системи. Всередині цієї системи існують текстові категорії та засоби текстової зв'язності: когезія та когерентність.

Було виявлено, що найвживанішими засобами стилістичної когезії у романах Г. Гарсія Маркеса є повтори та полісиндетон.

Отже, іспанськомовні тексти художніх творів видатного письменника сучасності Габріеля Гарсія Маркеса завдяки складним відносинам між героями творів, їхнім почуттям і стражданням, численним сюжетним лініям, дають широке поле для дослідження феноменів когезії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беллерт И. Об одном условии связности текста / И. Беллерт // Новое в зарубежной лингвистике. — Москва : Прогресс, 1978. — Выпуск 8. — С. 172-207.
2. Жирмунский В. М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика / В. М. Жирмунский. — Москва : Наука, 1977. — 408 с.
3. Лотман Ю. М. Структура художественного текста / Ю. М. Лотман. — Москва : Искусство, 1970. — 384 с.

4. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / А.В. Суперанская. — Москва : Наука, 1973. — 366 с.
5. Marquez G.G. Cien años de soledad / G.G. Marquez. — Madrid : Debolsillo, 2011. — 496 p.
6. Marquez G.G. El otoño del patriarca / G.G. Marquez. — Madrid : Espasa Calpe, 1992. — 244 p.